

zamoglo se je opazovati nekako poškodovanje po paseči se govedi, to pa le zaradi udiranja zemlje, ker je živina vsled svoje teže drčé se udirala zemljo. Sicer pa se je pokazalo, da pašna goveda še celó pospešuje natorno pomlajevanje, in to s tem, da vsled svoje hoje rahlja svet, zopet pa z nogami marsikatero seme ali zrnce v zemljo potisne, da more kaliti; ob jednom koristi paša, da goveda požré trave, katere, če so bile preobilne, zadušijo kal in vspevanje semena.

Koder se pa svet umetno, to je, s setvijo ali z nasajanjem mladih dreves, pogozduje, vzrastejo nasadena drevesca v treh do štirih letih že toliko, da se ni bati poškodovanja, če tudi goveda pride v tak gozdič, v katerem nahaja živina navadno mnogo hrane in gotovo goveda ne sega po smrečju, ko ima polno dobre trave.

Zato je omenjeni shod veščakov smatral, da zadoštuje dôba petih let povsem v varstvo onih gozdnih delov, ki so odločeni za pomlajevanje. Pri nas pa ta rastvena dôba celó deset in več let traja, kar sevêda omejuje oziroma prikrajšava opravičencem njih pašo.

Upam sicer, da tem stvarnim razlogom in dokazom dejanskih nedostatkov nihče ne more ugovarjati. Da pa na podlagi uradnih izkazov doženem spričanje mojih dokazov ter jasno pokažem, da jeden del gorenjske pokrajine naše dežele res vsled teh razmer dokaj trpi škode, navesti hočem, kaj nam kaže uradna statistika gledé množine živine osobito v radovljiškem okraju, ker je ta zadeva najperečejša.

Po uradni statistiki se je v letu 1880 v tem okraju naštelo 12.032 glav govede, 7.437 ovac, 1.718 konj. Pri štetvi v letu 1890 pa so uradne našтели le: 9544 glav govede, le 5522 ovac, in le 1581 kônj; toraj v desetih letih znižalo se je število goveje živine za 2.488 glav, ovac za 1.915 glav in kônj za 137 glav manj!

To so tako glasno govoreče številke, da me oprosté gledé tega obširnih nadaljnih besedij. Te žalostne statistične številke pa opravičujejo povsem moj predlog, da se ima visoki deželni zbor baviti s tem vprašanjem, ker neovrgljivo je po uradnih izkazih konštatirano, da v tem nekđaj tako krepkem in — recimo naravnost — blagostanem okraju tako silno propada število živine. Kaj naj bodi temu uzrok?

Omejitev paše je, to je neovrgljiva resnica. Rekel bi mi kdo, da so nekđaj imeli ondotni kmetje zlato dôbo, ker so smeli tako prosto pasti, sedaj pa se je paša vravnala. Temu takoj zakličem: Stoj! ker visoko ministerstvo našega premilostnega vladarja je s posebnim cesarskim patentom z dne 5. julija l. 1853. zaukazalo, da se ima paša vravnati na podlagi resničnega užitka, torej da imajo opravičeni kmetje po vravnavi paše toliko dobiti pašnih pravic, kolikor so jih poprej uživali.

Prezanimivo je to vprašanje in mikavno, da bi se spustil v to razpravo, ki bi marsikaj zanimivega dokazala; toda izrekel sem v začetku govora že, da sprejemem dognano vravnavo kot legalno podlago in da hočem le o nje pomanjkljivi izvršbi govoriti. To tedaj storim in le

trdim, da vravnava ali pa sedanja izvršba ne zadostujete, ker za ogromno število je padla množina živine v tem okraju, in to je živ, jasen, neovrgljiv dokaz, da kmetje nimajo v tem okraju več toliko paše, kakor poprej pred vravnavo, z drugimi besedami, jasno je, da so paše opravičeni kmetje v tej pravici prikrajšani. (Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Šleški zajci na Danskem. Več bogatih lastnikov lova je naročilo iz avstrijske Šlezije 50 zajcev, kateri so se jim poslali živi v zabojih, v katere se jim je dalo dovolj hrane. Na Danskem so jih izpustili, da se razplode po tamošnjih krajih

Zmrznjeno mleko. V Sibiriji zaradi velicega mraza mleko zmrzne in ga prodajajo v kosih, ne pa v litrih. Da se ložje mleko prenaša, ga denejo, da zmrzne okrog kake palice. Mleko potem oddajo odjemalcem po jednom ali po več kosih, kakor ga ravno potrebujejo. Zmrznjeno mleko se po več tednov ohrani.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

(Dalje.)

II.

Žagani tramovi in deske prodajajo se v Ameriki na štirjaški čevelj. Deska dvanajst palcev dolga, dvanajst palcev široka meri štirjaški čevelj (square foot board measure). Pri debelosti nad jeden palec se računa tudi po debelosti n. pr. deska $1\frac{1}{2}$ palca debela, 12 palcev široka in dolga se računa za poldrugi čevelj; pri dveh palcih debelosti je 2 čevlja deska itd. Vse deske tanše od jednega palca računajo se za palec debele. Taka deska 1 palec debela, 6 palcev široka in 12 čevljev dolga meri 6 čevljev, deska, dva palca debela, 10 palcev široka in 12 čevljev dolga meri 20 čevljev. Pri sestavljanji računov se najprej postavi število desk, potem debelost in širokost v palcih in naposled dolgost v čevljih n. pr. $10 - 12 \times 6 \times 12$, to pomenja deset desek po 2 palca debelih, 6 palcev širokih in 12 čevljev dolgih. Na ta način postanejo računi jako priprosti, vsakdo jih razume in hitro lahko pregleda, če so prav. Pri računih pooblanjih desek se vzame za jednoto obseg pred oblanjem, — tako če so se šestpalčne deske pred oblanjem vzele za tla, se govori potem o šestpalčnih deskah, če so se tudi vsled sušenja in oblanja zmanjšale na pet palcev.

Deske vsake vrste podrejene so znanim strogo določenim pravilom nadzorstva, ki veljajo po vseh Zjedinjenih državah. Nekateri države imajo vladne prisežene nadzorovalce, kateri napravijo izpit in dobivajo plačo. Stroški zanje se popolnoma pokrijejo s